

LUPTA CADRELOR DIDACTICE DIN OLTENIA PENTRU UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

ALEXANDRU F. DINU

Desăvîrșirea unității de stat, la sfîrșitul anului 1918, a răspuns cerințelor și legilor obiective ale dezvoltării societății românești, fiind, așa cum a subliniat secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „rezultatul luptei hotărîtoare a celor mai largi mase ale poporului, un act de profundă dreptate națională, realizarea unei concordanțe legice între realitatea obiectivă și drepturile inalienabile ale poporului, pe de o parte, și cadrul național cerut cu strictețe de aceste realități”¹.

În contextul general al luptei pentru desăvîrșirea unității naționale, profesorii și elevii din Oltenia au fost aprigi susținători ai drepturilor naționale ale poporului român, militanți de seamă ai unirii Transilvaniei cu România.

În cadrul adunărilor organizate la care au participat personalități de seamă ca Nicolae Iorga, Octavian Goga, Vasile Lucaciu, S. Mindrescu, Barbu Ștefănescu-Delavrancea și alții, oamenii școlii prin moțiunile și hotărîrile emise, au protestat energic împotriva atrocităților săvîrșite de clasele dominante austro-ungare în Transilvania, cerînd cu hotărîre eliberarea fraților de dincolo de munți. În același timp, au fost gazde primitoare pentru toți fruntașii ardeleni refugiați din cauza persecuțiilor la care erau supuși sau au sprijinit material lupta acestora, dovedindu-se apărători activi și devotați ai idealurilor de libertate și unitate națională a poporului nostru, documentele vremii conținînd pilduitoare exemple de învățători, profesori și elevi ale căror năzuințe s-au identificat total cu idealurile poporului român.

Una din societățile cultural-patriotice care a apărut cu tărie și consecvență cauza românilor de peste munți, a luptat fierbinte pentru unirea Transilvaniei cu România, și în cadrul căreia cadrele didactice s-au dovedit o forță deosebit de activă, a fost „Liga pentru unitate culturală a tuturor românilor” înființată în 1890 la București², ca o reacție directă la politica de oprimare a românilor din Imperiul austro-ungar și pentru unirea Transilvaniei cu România.

Idealurile Ligii au cuprins foarte rapid pături largi de oameni ai muncii din toate colțurile țării, fiind create secții în majoritatea orașelor țării și în numeroase localități rurale³.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi a șase decenii de la făurirea statului național român*, 1 decembrie 1918, Edit. politică, București, 1978, p. 12.

² Vezi Vasile Netea, C. G. Marinescu, *Liga Culturală și Unirea Transilvaniei cu România*, Edit. Junimea, Iași, 1978, p. 43—76.

³ *Ibidem*, p. 130—168.

Astfel, în 1891 iau ființă secții ale Ligii la Craiova⁴ și Râmnicu Vilcea⁵, fiind urmate de cele de la Turnu Severin⁶, Caracal⁷, Slatina și Tîrgu Jiu⁸, un rol deosebit de activ jucindu-l cadrele didactice⁹. „Mișcarea pornită în București — menționează mărturiile vremii — alimentată de noi volnicii ale adversarilor noștri, sprijinită cu putere mare de presa noastră provoacă în țara noastră întreagă manifestațiuni frumoase pentru ideea Ligei. Se constituiesc, rînd pe rînd, secțiuni ale Ligii în toate orașele mari ale țării pe baza statutelor secțiunii din București. Astăzi avem secțiuni — se spune în continuare — în Turnu Severin, Drăgășani, Craiova, Slatina, Râmnicu Vilcea...”¹⁰.

Ca o recunoaștere a rolului avut de cadrele didactice în constituirea secțiilor „Ligii culturale”, din conducerea acestora au făcut parte o serie de profesori: I. Faur — vicepreședinte (Secția Craiova)¹¹, profesorul de Muzică M. Răuțu, fondator G. I. Gibescu — secretar — „Liga culturală” Râmnicu Vilcea¹², Th. Cartianu, președinte al Secției Slatina¹³, iar la Tîrgu Jiu activitatea Ligii a primit un mare impuls prin inițiativele profesorului Iuliu Moisil¹⁴.

Ideile promovate de Ligă au fost constant dezbătute de cadrele didactice, fiind subliniată preocuparea „Cum putem cultiva mai bine sentimentul patriotic” formulîndu-se, în același timp, cerința „ca fiecare învățător și institutor, membru al asociației corpului didactic... să fie și membru al ligii, să fie obligat moralicește a avea în satul său o mică ligă, cu cît de puțini aderenți. Aceasta ni se pare că e cea mai mare politică care trebuie s-o facă orice învățător, politica unirii culturale a tuturor românilor de pretutindeni”¹⁵.

Ca urmare a chemărilor lansate de asociațiile corpului didactic, foarte mulți învățători și profesori se înscriu în Ligă, alții creează în localitățile în care funcționau secții locale ale ligii, în 1911, numai numărul învățătorilor din județul Dolj înscriși în „Liga culturală”, ajungînd la 45 din tot atîtea localități ale județului¹⁶.

⁴ Biblioteca Academiei R.S.R., fond Manuscrise românești, manuscris nr. 4856/1893, „Liga Culturală”, f. 303, 377.

⁵ Vasile Netea, C. G. Marinescu, *op. cit.*, p. 159; Vezi și Veronica Tomoș, *Contribuția „Ligii Culturale” din Râmnicu Vilcea la desăvîrșirea unității poporului român*, în „Studii vîlcene”, Râmnicu Vilcea, 1971, p. 35.

⁶ Vasile Netea, C. G. Marinescu, *op. cit.*, p. 160.

⁷ *Ibidem*, p. 161.

⁸ *Ibidem*, p. 162.

⁹ Vezi Biblioteca Academiei R.S.R., fond Manuscrise românești, manuscris nr. 4856/1893, „Liga culturală”, f. 303—308; Viorica Tomoș, *lucr. cit.*, p. 35—37; „Chestiuni metodice”, an III, nr. 4, Craiova, 1911.

¹⁰ I. Lupulescu, *Raportul general despre activitatea Comitetului Central al Ligii pentru unitatea culturală a românilor*, București, Lito-Tipografia, Carol — Gobe, 1892.

¹¹ Biblioteca Academiei R.S.R., fond manuscrise românești, manuscris nr. 4856/1893, „Liga Culturală”, f. 303.

¹² Viorica Tamaș, *lucr. cit.*, p. 36.

¹³ Vasile Netea, C. G. Marinescu, *op. cit.*, p. 161.

¹⁴ *Ibidem*, p. 163.

¹⁵ „Chestiuni metodice”, an. III, nr. 4, Craiova, 1914, p. 98.

¹⁶ În anul 1911 figurau ca membri ai Ligii învățătorii: I. Ianculescu (Cîrcea), I. C. Ionescu (Sălcuța), C. Dinulescu (Bratovoiești), C. Nicolescu (Rojîște), G. Stănescu (Mîrșani), D. Epureanu (Sadova), D. Niculescu (Călărași), I. Stăncu-

Ca urmare a activității patriotice desfășurate de învățători, în județul Dolj se creează 10 subsecții ale „Ligii culturale în localitățile Băilești, Calafat, Pleșița, Cetate, Poiana Mare, Mirșani, Grindeni, Catane, Zăval și Filiași, cea mai numeroasă și activă fiind cea de la Mirșani¹⁷. Astfel, în localitatea Mirșani, cu prilejul inaugurării „Ligii culturale“, festivitatea se deschide prin „cuvîntarea plină de entuziasm a dirigintelui școlii, dl Gheorghe Stănescu, secretarul Ligii locale care prin cuvinte bine simțite arată importanța evenimentului Unirii pentru Români“, exprimîndu-și speranța că „Românii tot prin unire vor ajunge la realizarea idealului național; înfăptuirea Statului național deplin“¹⁸.

În fruntea acțiunilor inițiate de Ligă continuă să se situeze cadrele didactice. De exemplu, la Rîmnicul Vilcea, din îndemnul profesorilor se adresează apelul „în special la cei din fruntea treburilor publice ca să depună mai mult zel în strîngerea fondurilor deoarece „la noi s-a dat mai puțină importanță, ca în alte părți subscripțiilor“, operă în care „un prețios ajutor ar putea da... școlile, la care... se pot adresa și sperăm că nu le va fi refuzat“¹⁹.

Activitatea Ligii se intensifică „cu scop de a ține trează conștiința națională și a o pregăti pentru împrejurările în care am fi nevoiți să ne apărăm cu armele drepturile noastre“²⁰, insistîndu-se, în această direcție, în studierea istoriei care „ne descopere trecutul, ne învață să lucrăm pentru prezent și ne luminează ce trebuie să facem în viitor, căci viitorul se naște din trecut și prezent sau mai bine zis trecutul și prezentul este puntea de trecere la viitor“²¹.

În același timp, Secția Craiova a Ligii își intensifică acțiunile cu un profund conținut patriotic, în fruntea acțiunilor situîndu-se profesorii: Anastase Georgescu, Ernest Arnold, G. Stravolca, G. I. Bușilă, Ahil Gheorghiu, Ion Bombocilă, M. Strajan, Scarlat C. Mateescu, T. Gerota, Dem. Fortunesco, I. Faur, G. Fotino, Cereșanu²², Aurel Suci, Aurel Mercea, Ștefan Velovan, I. Spulbereanu, T. Plevianu, N. Balaban, Alexandru Bărbulescu, Toma Lazăr, Dumitru Cosmoc, Th. I. Ionescu, Ștefan Ciuceanu, N. Contunari, Dimitrie Bunesco, Ion Florescu și I. Barliba²³, preocupați „a da elevilor educația patriotică în cel mai

lescu (Comoșteni), N. Bogdan (Nedeia), D. Floriță (Măceșu de Sus), N. I. Greblă (Măceșu de Jos), N. Păunescu (Goicea Mare), I. Stoenac (Bistreț), M. Virvescu (Bîrca), I. Robănescu (Giurgîța), B. Ionescu (Urzicuța), P. Nicolaescu (Boulești), G. Băzavan (Giurgîța), David Ion (Poiana Mare), I. Bălănescu (Cetate), D. Stănescu (Moțatei), Sp. Filimon (Pleșița), St. Nicolaescu (Risipiți), A. Constantinescu (Tencănuș), C. Mateescu (Sălcuța), C. Roșoreanu (Belot), I. Martin (Brahova), G. Stănescu (Salcia), P. Ologu (Sopot), Gr. Ionescu (Coțofenii din Față), C. Petrescu (Predești), I. Păunescu (Filiași), Ion Brădișteanu (Țîntăreni), Pavel Neacșu (Florești-Poiana), Șt. Păunescu (Florești), I. Busculescu (Tăpașu), C. Marinescu (Murgăși), I. Filculescu (Motoci), N. Prodan (Mischii), P. Popescu (Segarcea), Opr. Popescu (Drănic), D. Dinulescu (Bîrza), A. Mihăilescu (Gîngiova), N. Popescu (Pielești), D. Mucichescu (Poiana Mare). Vezi „Buletinul Ligii“, an. I, nr. 4 din 15 iunie 1911.

¹⁷ „Buletinul Ligii Culturale“, Secția Craiova, nr. 8, 1913, p. 7.

¹⁸ „Revista Ligii culturale“, an. III, nr. 1—2/1912, p. 25—27.

¹⁹ „Opinia Vilcei“, an. IV, nr. 133, 15 februarie 1913.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ „Gazeta Învățătorului“, an. I, nr. 3, Craiova, iulie 1891.

²² Biblioteca Academiei R.S.R., Manuscrise românești, Liga culturală, doc. 4855/1895, f. 303—308; Vezi și „Calendarul Ligii culturale“, 1911, Vălenii de Munte, p. 152—154.

²³ „Buletinul Ligii Culturale“, Secția Craiova, an. I, nr. 3, 1911, nr. 4/1911, p. 19; Vezi și „Revista Ligii culturale“, an. III, nr. 1—2, 1912, p. 25—27.

înalt grad posibil", remarcați „prin lecțiuni de un înălțător patriotism, care s-au răsfrînt adînc în sufletul lor tînăr și au dat la vîrsta bărbăției roade minunate pe cîmpul de luptă, pentru gloria lor și a țării”²⁴.

Exemplul profesorilor a fost urmat de numeroși elevi care s-au situat în primele rînduri ale luptei pentru Unire, în rîndul lor remarcîndu-se Teodor Z. Popescu, Grigore Petrescu, Ionel I. Simniceanu, Vasile Z. Manolescu, Grigore Ionescu, Emilian Bildea, Enache Barbu, G. Gerotă, I. Zamfirescu, numărul celor înscrîși în Ligă și s-au angajat hotărît în lupta pentru realizarea Unirii, ajungînd în 1895, la 60 de elevi craioveni²⁵. La rîndul său, elevul caracalean Leon I. Georgescu, animat de cele mai alese sentimente patriotice, publica poezia „Ardealul” din care redăm versurile: „O crudă soartă te-a sortit, / Să plîngi sub jugul greu barbar, / Dar pentru tot ce-ai suferit, / Sosit-a ceasul mult dorit / Ş-acum te-om răzbuna amar”²⁶.

Protestînd împotriva samavolniciilor săvîrşite de autorități, împotriva fraților de dincolo de Carpați, Revista Corpului profesoral din Craiova, „Vocea Română”, prin glasul profesorului M. Strajanu, cerea craiovenilor „să contribuim și noi la sacrificiile ce fac frații noștri pentru conservarea naționalității și a patriei române”²⁷.

Profesorul Alexandru Bărbulescu de la Gimnaziul „Frații Buzești”, în articolul „Care vor fi rezultatele prigonirii ungurești?”, publicat în „Revista Culturală”, sublinia că „Istoria ne arată că, de cînd există omenirea, niciodată persecuțiile nu au putut să deznaționalizeze un popor, sau să oprească triumful unei idei, din contră au dus din totdeauna la redeșteptarea și întărirea sentimentului național în poporul persecutat și l-au împins pe acesta să lupte pentru libertatea lui, iar ideile stînjinite au învins”²⁸. Cu alt prilej, același profesor afirma „cu privire la noi românii persecuțiile ungurești au avut de efect să stringă rîndurile fraților români, să-i înverșuneze la luptă aprigă: căci e vorba de propria lor existență”.

La rîndul său, profesorul Aurel Mercea, cu prilejul aniversării Unirii Principatelor, afirma că „Unirea ce noi o sărbătorim nu e numai o aniversare, ea e simbolul unității naționale desăvîrșite, căci împlinirea idealului politic al mării generații de la 1848 și 1859 evocă un altul mai măreț, idealul unității de cultură și conștiință al românilor de pretutindeni”²⁹.

Lupta cadrelor didactice pentru desăvîrșirea unității naționale este ilustrată de o serie de alte acțiuni organizate. Astfel, „Liga culturală”, „sub patronajul Doamnelor craiovene”, din rîndul cărora făceau parte învățătoare și profesoare, a organizat în seara zilei de 16 ianuarie 1906 o serbare la Teatrul Național, recitîndu-se poezii patriotice, jocuri și dansuri naționale³⁰, iar în 24 ianuarie 1906, aceeași societate culturală „în cap cu valorosul ei președinte, dr. Petre Chițu,

²⁴ „Chestiuni metodice”, Revistă pentru școala primară, an. IV, nr. 4—6, p. 142.

²⁵ Biblioteca Academiei R.S.R., Manuscrise românești, Liga culturală, dos. nr. 4855/1895, f. 303—308.

²⁶ „Romanațul”, an. II, nr. 9, 9 februarie 1915.

²⁷ „Vocea Română”, an. II, nr. 5, 15 mai 1884.

²⁸ „Revista Culturală”, Craiova, 1 noiembrie 1907.

²⁹ *Ibidem*, 30 noiembrie 1909.

³⁰ „Patria”, an. IV, nr. 140, 10 ianuarie 1906.

a dat însemnătatea cuvenită acestei importante serbări naționale“, ca o expresie a voinței craiovenilor de a desăvîrși unitatea națională³¹, dimensiunile cuvenite unui asemenea moment din istoria patriei noastre fiind date și în anul 1912. „Memorabila zi de 24 ianuarie — evidențiază documentele — s-a sărbătorit la Craiova aproape ca niciodată. De mult nu s-a mai văzut aici o mai mare însuflețire și entuziasm ca în această zi... La orele zece și un sfert, membrii Ligei culturale, secția Craiova, cu drapelul și muzica militară în frunte au pornit de la sediul Ligii spre Catedrala Madona Dudu. Aici, în prezența autorităților școlare, a numerosului public venit, precum și a societăților invitate, a Școlii normale de învățători și a elevilor Gimnaziului „Frații Buzești“ au avut loc manifestații după care „întreaga asistență a pornit într-un impunător cortegiu, parcurgînd străzile Madona și Unirii, pînă la sediul Ligei culturale... Aici, în fața unei mulțimi imense, s-a jucat cu toată însuflețirea, de întreaga mulțime, Hora Unirii“, iar la un moment dat, „un tînăr cu o voce puternică și plină, elev al Gimnaziului craiovean, striga din mulțime: „Trăiască România cea Mare? La auzul acestor cuvinte, un ura puternic, care ținu multe minute, ieși din piepturile mulțimii“. În aceeași dimineață au avut loc mai multe serbări: la toate școlile secundare și primare din oraș, despre semnificația zilei de 24 ianuarie, vorbind profesorul St. Nanu și elevul Nica Marin de la Liceul de băieți, Theodor Ionescu, directorul Gimnaziului „Frații Buzești“, iar seara la „Teatrul Național“ s-a desfășurat un mare festival artistic și cultural, care a cuprins cîntece, poezii, jocuri și dansuri cu un bogat conținut patriotic³².

De asemenea, aniversarea revoluției de la 1848 a prilejuit cadrelor didactice și elevilor un alt moment de manifestare a solidarității naționale și un prilej de luptă pentru Unirea Transilvaniei cu România. De exemplu „Aniversarea a 50 de ani de la adunarea de la Blaj s-a transformat într-o măreață serbare. S-a cîntat „Deșteaptă-te române“ de către corul Școlii normale și alte felurite cîntece naționale“³³.

Asemenea momente reliefa u puternica adeziune a cadrelor didactice la cauza Unirii, totodată prilej de a „declara că nu au dezarmat și nu vor dezarma pînă ce drepturile imprescriptibile ale națiunii române nu vor fi respectate“ și căreia „trecutul și prezentul îi dau tot dreptul de viață“, așa cum s-a declarat public în cadrul unei mari demonstrații organizate de conducerea „Ligii culturale“ din Craiova³⁴.

În cadrul luptei pentru Unire, cadrele didactice continuau să se situeze la loc de frunte, remarcîndu-se, în această direcție „Uniunea educatoarelor române“ care avea, pe lîngă secțiile din București, Ploiești, Cîmpina și Galați, o puternică secție la Craiova, societate „care a colaborat în scopuri filantropice cu organizațiile culturale, cultivînd printre femei alese sentimente patriotice“³⁵.

La rîndul său, profesorul Ștefan Ciuceanu, directorul muzeului „Fundatia Aman“ cere 3 zile de concediu pentru a participa la marile sărbători ale Ligii culturale organizate la București și pentru a se deplasa la Sibiu în vederea

³¹ *Ibidem*, an. IV, nr. 141, 28 ianuarie 1906.

³² „Revista Ligii Culturale“, an. III, nr. 1—2/1912, p. 25—27.

³³ „Liga Română“, an. III, 1898.

³⁴ *Ibidem*, an. II, nr. 40.

³⁵ „Societatea de mîine“, an. 16, nr. 2, aprilie—iunie 1939, p. 65.

stringerii legăturilor cu fruntașii transilvăneni în vederea înfăptuirii marelui act al Unirii³⁶.

În același timp, Revizoratul școlar, printr-o adresă din 26 august 1916, solicita școlilor să propage în rindurile maselor legitimitatea desăvîrșirii unității naționale, „să le arătați însemnătatea ceasului ce trăim, să le spuneți că România intră în război pentru a pune capăt suferințelor de veacuri ale fraților noștri”³⁷. Ca urmare a apelului lansat de Revizoratul școlar „profesorii, advocații, comercianții, meseriașii, societăți, cercuri, comune negustorești se întrunesc să agite, manifestează, dau sfaturi și indică măsuri pentru înălțarea României”³⁸.

Societatea absolvenților școlilor superioare de comerț, curs seară, din Craiova a dat în folosul răniților din Transilvania un măreț festival care s-a deschis cu marșul „La Arme”³⁹.

În ianuarie 1912, Comitetul „Ligii Culturale”, secția Craiova, a hotărît să se acorde o atenție sporită aniversării Unirii Principatelor, fiind solicitate a lua parte „autoritățile școlare și celelalte societăți din crașul nostru”⁴⁰.

În seara zilei de 24 ianuarie 1915, în sala Teatrului Național din Craiova a fost „dat un festival cultural cu concursul elevilor Internatului secundar, elevelor Externatului secundar, elevilor Gimnaziului militar, Școlii normale și Liceului „Carol I”, iar profesorul Anastase Georgescu a ținut o cuvîntare”⁴¹.

Ca o recunoaștere a aportului pe care l-a adus secția Craiova a „Ligii culturale” în promovarea ideii de unitate națională, i s-a încredințat organizarea, în zilele de 21—22 mai 1911 a Congresului pe țară al Ligii⁴².

Comitetul de organizare, alcătuit din 133 de membri, cuprinzînd și o serie de cadre didactice (Ilie Gelep, Alexandru Bărbulescu, M. Strajanu, Ștefan Velovan, Anastase Georgescu, Mihăilescu și I. Barliba — profesori: Ilie Jianu și Ionescu Secu — învățători)⁴³ în „Apel către cetățenii Craiovei” cerea craiovenilor: „să dați din inimă concursul vostru Comitetului Ligii culturale, pentru reușita deplină a acestui Congres Cultural”⁴⁴.

Lucrările Congresului s-au desfășurat la Liceul „Carol I” unde directorul liceului, în numele profesorilor și elevilor, saluta pe congresiști⁴⁵, iar în apelul „Către membrii Congresului” erau adresate „urările de bună venire în orașul în care altă dată au locuit vechii Bani ai Olteniei și în care și pînă astăzi stau neclintite cinstea de neam și dragostea de țară”⁴⁶.

Lucrările Congresului s-au bucurat de un deplin succes la care cadrele didactice au adus un aport important, fapt remarcat astfel de către Nicolae Iorga: „Trebuie să se mulțumească în chipul cel mai călduros craiovenilor care nu numai că au știut să primească demn pe reprezentanții celor treizeci și patru de

³⁶ Biblioteca județeană Dolj, dos. 1/1911, f. 193.

³⁷ Arh. Școlii generale Cioroiși, jud. Dolj, dos. 3/1915—1916, nenumerotat.

³⁸ „România”, an. I, nr. 9 din 3 noiembrie 1914.

³⁹ „România”, an. I, nr. 11, 17 noiembrie 1914.

⁴⁰ „Democrația”, an. III, nr. 2 din 20 ianuarie 1912.

⁴¹ „Viața Literară”, an. I, nr. 3—4, 29 ianuarie 1915.

⁴² „Buletinul Ligii Culturale”, Secția Craiova, an. I, nr. 3, 20 mai 1911.

⁴³ „Doljul”, an. IV, nr. 888, 17 mai 1911; vezi și „Buletinul Ligii Culturale”, Secția Craiova, an. I, nr. 3, 20 mai 1911.

⁴⁴ „Buletinul Ligii Culturale”, Secția Craiova, an. I, nr. 3, 20 mai 1911.

⁴⁵ „Doljul”, din 11—12 mai 1912.

⁴⁶ „Buletinul Ligii Culturale”, Secția Craiova, an. I, nr. 3, 20 mai 1911.

secțiuni adunate cu atâtea ostêneli din tot cuprinsul țării, în orașul lor asupra căruia plutesc mari și curate tradiții, dar că înțeleg pe deplin adevărata misiune a Ligii culturale“⁴⁷.

În continuare, cadrele didactice și-au adus contribuția la organizarea tuturor manifestațiilor cu un pronunțat caracter patriotic. Astfel, cu ocazia aniversării, în 1912, a Unirii Moldovei cu Țara Românească, în sala Teatrului din Craiova, a avut loc o serbare ce a cuprins cîntece și poezii patriotice, la reușita ei contribuind Institutul de fete, Școala normală, Gimnaziul „Frații Buzești“⁴⁸, iar la aniversarea luptelor de la Smîrdan, programul artistic a fost pregătit de inginer Mateescu, directorul școlii de meserii, Alexandru Bărbulescu, directorul Liceului „Carol I“ și Theodor Ionescu, directorul Gimnaziului „Frații Buzești“⁴⁹.

Lupta „Ligii culturale“ capătă un caracter tot mai pronunțat politic după 1914, cînd se transformă în „Liga pentru unitatea politică a tuturor românilor“ și al cărei scop declarat rezultă din manifestul lansat cu acest prilej: „Trista experiență a dovedit că unitatea culturală fără unitatea politică nu are nici o cheazășie. Pentru păstrarea unității culturale ni se impune unitatea politică“ și că „nu din fericită coincidență a evenimentelor, nici din bunătatea altora va ieși România cea Mare“⁵⁰.

Același imperativ rezultă și din articolul „Dreptul nostru asupra Ardealului“, semnat de profesorul I. Ursu, publicat în 1915, în care se spunea: „nu putem să nu ne supunem spiritului vremii, care cere ca toți cîți au aceeași origine, vorbesc aceeași limbă și locuiesc un teritoriu ocupat să formeze o singură țară. Acum 56 de ani s-au unit cele două țări surori, Moldova și Muntenia; acum spiritul vremii cere ca că întindem cutele tricolorului nostru și peste țara de peste munți... După veacuri întregi de nedreptate a sosit vremea ca să ne luăm ce este al nostru și... să contribuim... prin cultura noastră la progresul și fericirea omenirii“⁵¹.

Încrederea în legitimitatea și realizarea Unirii este tot mai evidentă în rîndul cadrelor didactice, presa evidențiind faptul că unirea politică a românilor „de un neam și o lege cu noi socotim că trebuie să fie un fapt îndeplinit, peste puțin timp“, subliniindu-se în continuare că „ceea ce nu s-a putut înfăptui pe deplin la 1559 de către Mihai Viteazul să putem înfăptui noi cei de azi“⁵².

Militînd pentru o grabnică unire, cadrele didactice au exprimat expres faptul că „Națiunea noastră a înțeles prin instinct că a sosit și pentru noi vremea întregirii“ și că „în locul României cu forma de semilună de azi“ să se realizeze „...o Românie în formă de cunună a Daciei vechi“⁵³.

În același timp, opinia publică din Oltenia, învățătorii și profesorii, urmăreau cu atenție și luau atitudine față de toate evenimentele ce aveau loc pe teritoriul Transilvaniei. În această direcție, o atitudine hotărîtă s-a luat față de procesul intentat de către autoritățile maghiare la Sătmar de care Nicolae Iorga

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ „Doljul“, an. IV, nr. 1046, 26 ianuarie 1912.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ „Adevărul“, nr. 998, 26 decembrie 1914.

⁵¹ I. Ursu, *Idealul nostru*. Articole politice și conferințe, Iași, 1915, p. 104—105.

⁵² „Buletinul Ligii culturale“, Secția Craiova, nr. 11, 1914, p. 1—2.

⁵³ *Ibidem*, p. 1.

scria : „Foarte veche așezare, acest Sătmăr... nouă ni place însă forma de Satu Mare“ ⁵⁴.

Procesul intentat de către autoritățile maghiare împotriva preotului C. Mureșan și a încă 35 săteni români din comuna Moftinul Mic, „pentru crima de agitație și ultragiu în contra autorităților oficiale maghiare, s-a terminat prin sentința care condamnă la 18 luni de temniță ordinară pe preotul C. Mureșan pentru că — zic judecătorii unguri — a instigat... îndemnându-i să nu primească pe vicarul Episcopiei în biserică... Pe lângă preot, alți 14 țărani au fost condamnați la închisoare, variind între 3 și 8 luni pentru motivul că „și-au apărat astfel cu vrednicie limba... strămoșească“, afirmându-se hotărârea : „Mai bine o viață de luptă și de suferință pentru un viitor mai bun“. Protestul este elocvent : „Nu putem îndeajuns protesta în contra acestui act nedrept și de teroare executat asupra românilor din Transilvania care reeditează sub altă formă procesul monstru, al Memorandumului, tocmai acum când Ungaria oficială prin Ministrul ei președinte, cere mai mult ca oricând o sinceră și durabilă împăcare, cu Românii... ceea ce dovedește că una-i vorba și alta-i fapta. În aceste momente sîntem cu sufletul alături de cei ce suferă pe nedrept“ ⁵⁵, se spunea în încheiere.

S-a luat, de asemenea, atitudine împotriva condamnării lui Vasile Lucaciu care a „protestat în contra actelor de vandalism petrecute în Turda, Șimleu etc.“, subliniindu-se faptul că „triste timpuri și amărite zile duc românii sub coroana greoaie a imperiului Austro-Ungar“ ! care n-au „dreptul nici de a reclama“. Prin condamnarea lui Vasile Lucaciu, se arăta în continuare, s-a „ținut a lovi în aspirațiile poporului român“. De aceea „protestăm în contra acestei condamnări neumane“ și a măsurilor care interzic românilor „într-un mod brutal dreptul de a aspira să fie și să rămîie român“ ⁵⁶.

Ridicîndu-se împotriva politicii de maghiarizare, presa didactică din Oltenia a evocat rolul scriitorului Iacob Negruzzi în păstrarea limbii române pe care a ferit-o „cît a putut, de a fi înăbușită de cuvinte și expresiuni străine, care sînt o buruiiană exotică vătămătoare dezvoltării firește a elementului pur românesc“ ⁵⁷.

Realizarea Unirii la 1 decembrie 1918, ca urmare a luptei întregului nostru popor, a provocat un profund entuziasm. Comitetul Uniunii românilor transcarpațin din Craiova a trimis următorul omagiu luptătorilor politici ai românilor de peste munți : „În aceste zile de supremă bucurie cînd visul nostru secular îl vedem realizîndu-se, gîndurile se îndreaptă cu recunoștință spre voi frunțași luptători și nu știm cum să vă mulțumim mai bine pentru tot ce ați făcut. V-ați luat asupra-vă o sarcină grea : apărarea celui mai scump patrimoniu al limbii și legii strămoșești : Ați luptat vitejește. Cu cît creștea furia atacurilor cu atît se oțeleau și puterile voastre.

Ca și valul care, cu cît e dat mai la fund, cu atît se înalță mai sus, așa cum și curajul vostru. Ați luptat cu credință. Voi n-ați cunoscut îndoiala, căci credința voastră, izvora din tainele sufletești a patru milloane de oameni și era

⁵⁴ Nicolae Iorga, în *Ardealul anului încoronării*, Editura Pavel Suru, București, 1923, p. 73.

⁵⁵ „Buletinul Ligii Culturale“, Secția Craiova, an. IV, nr. 11, 1914.

⁵⁶ „Gazeta învățătorului“, an. I, nr. 3, iulie 1891.

⁵⁷ *Ibidem*, nr. 4, iulie 1891.

plămădită din suferințele a o mie de ani. Ați luptat și ați suferit. Ați fost ca eroul legendar care tăia propria lui cale numai să poată ajunge unde vroia. Ați ajuns când a sosit ceasul. V-ați adunat la Alba Iulia ca să vestiți lumii că s-au rupt cătușele de veacuri și că umbra eroului de la Turda e răzbunată. Un neam întreg privește la voi cu admirație și recunoștință“. Acest mesaj a fost trimis cu ocazia unei adunări ce a avut loc la 22 decembrie 1918 în localul Gimnaziului „Frații Buzești“ și semnat de profesorii Nicolae Orghidan și Carlolan Mehedinți“⁵⁸.

Aceleași sentimente de vie satisfacție sînt transmise din Turnu Severin : „După patru veacuri de cînd visul ce-a strălucit sub zidurile tale a adormit ca să răsară azi mai mîndru și mai fermecător, te trezește azi, Alba Iulia, să-ți întinzi brațele ca să cuprinzi în stringerea lor duioasă pe toți cei care au crezut în învierea ta și care s-au închinat ție, simbol al românismului, Tu ai auzit chemarea lui Horea, Cloșca și Crișan și ai sîngerat cînd trupurile lor au căzut sfîrtecate în lupta pentru libertate. Tu ai văzut pe marele Mihai intrînd triumfător în tine și proclamînd Unirea, acum patru secole, ai văzut pe Avram Iancu desfășurînd tricolorul și mînîndu-și moșii lui la luptă pentru dezrobire... Cetate mîndră... Cetate sfîntă ! Ai crezut, ai suferit și ai sperat. Biruința noastră vine să-ți încunune fruntea cu lauri și mir și să te slăvească. Noi ne îndreptăm privirile uimite de frumusețea ta și-ți strigăm : Slavă ție ! Slavă ție ! Cetate a Unirii ! Un întreg popor își serbează triumful : România, patria tuturor Românilor.“⁵⁹

⁵⁸ „Viața nouă“, Craiova, an. I, nr. 39, 7 ianuarie 1919.

⁵⁹ „Tribuna“, Turnu Severin, 2 decembrie 1918.